

POSTANOWIENIE

Dnia 24 listopada 2016 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Dariusz Iskra (sprawozdawca)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Anna Podolska-Kojtych

Sędzia Sądu Rejonowego Krzysztof Niezgoda (delegowany)

Protokolant Maciej Bielak

po rozpoznaniu w dniu 27 października 2016 roku w Lublinie, na rozprawie

sprawy z wniosku A. F. K. (1)

z udziałem K. K. (1), M. K. (1) i M. R.

o podział majątku wspólnego H. K. i K. K. (1) oraz o dział spadku po H. K.

na skutek apelacji wnioskodawczyni od postanowienia Sądu Rejonowego Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku z dnia 16 września 2015 roku, w sprawie I Ns 26/11

postanawia:

I. zmienić częściowo zaskarżone postanowienie:

1) w punkcie XII w ten sposób, że zasądzić od K. K. (1):

a) na rzecz M. R. kwotę 4907,17 zł (cztery tysiące dziewięćset siedem złotych siedemnaście groszy) tytułem dopłaty, płatną w terminie do dnia 31 grudnia 2016 roku z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na wypadek uchybienia terminowi płatności,

b) na rzecz M. K. (1) kwotę 151289,27 zł (sto pięćdziesiąt jeden tysięcy dwieście osiemdziesiąt dziewięć złotych dwadzieścia siedem groszy) tytułem dopłaty, płatną w terminie do dnia 31 grudnia 2016 roku z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na wypadek uchybienia terminowi płatności,

2) w punkcie XIII w ten sposób, że uchylić zawarte tam rozstrzygnięcie,

3) w punkcie XIV w ten sposób, że zasądzić od A. F. K. (1):

a) na rzecz M. R. kwotę 1215,85 zł (tysiąc dwieście piętnaście złotych osiemdziesiąt pięć groszy) tytułem dopłaty, płatną w terminie do dnia 31 grudnia 2016 roku z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na wypadek uchybienia terminowi płatności,

b) na rzecz M. K. (1) kwotę 37484,61 zł (trzydzieści siedem tysięcy czterysta osiemdziesiąt cztery złote sześćdziesiąt jeden groszy) tytułem dopłaty, płatną w terminie do dnia 31 grudnia 2016 roku z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na wypadek uchybienia terminowi płatności;

II. oddalić apelację w pozostałej części;

III. stwierdzić, że wnioskodawczyni i uczestnicy ponoszą koszty postępowania odwoławczego związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sygn. akt II Ca 367/16

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 16 września 2015 roku Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku postanowił:

I. ustalić, że po spadkodawcy H. K. wchodzi w skład spadku następujące składniki:

1. udział 1/4 w nieruchomościach położonych w miejscowości W., co do których został wydany akt własności ziemi przez Naczelnika Gminy M. w dniu 15 maja 1975 roku, nr GUu. (...), składających się z działek ewidencyjnych: nr (...) o powierzchni 0,58 ha, nr (...) o powierzchni 0,57 ha, nr (...) o powierzchni 0,49 ha, nr (...) o powierzchni 0,70 ha, nr (...) o powierzchni 0,62 ha, o łącznej powierzchni 2,96 ha, i nie mających założonej księgi wieczystej,

2. udział 1/2 w nieruchomości położonej w W., oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 4,09 ha, dla której założona jest księga wieczysta nr (...), prowadzona przez Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku,

3. nieruchomość położona we miejscowości W., gmina L., składająca się z działek ewidencyjnych: nr (...) o powierzchni 0,10 ha, nr (...) o powierzchni 0,18 ha, nr (...) o powierzchni 0,33 ha, nr (...) o powierzchni 0,0033 ha, nr (...) o powierzchni 0,26 ha, nr (...) o powierzchni 0,0072 ha, nr (...) o powierzchni 0,44 ha, nr (...) o powierzchni 0,0164 ha, (...) o powierzchni 0,86 ha, nr (...) o powierzchni 0,0017 ha, nr (...) o powierzchni 0,10 ha, nr (...) o powierzchni 0,0031 ha, nr (...) o powierzchni 0,22 ha, nr (...) o powierzchni 0,0043 ha, nr (...) o powierzchni 0,48 ha, nr (...) o powierzchni 0,0012 ha, nr (...) o powierzchni 0,38 ha, o powierzchni łącznej 3,3872 ha, dla której założona jest księga wieczysta nr (...), prowadzona przez Sąd Rejonowy w Lubartowie,

4. udział 1/2 w lokatach bankowych zdeponowanych w Banku Spółdzielczym w N. w kwocie 9098,32 zł,

5. roszczenie o zwrot kwoty 118 350 zł z tytułu nakładu na nieruchomość położoną w W., oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr (...), dla której założona jest księga wieczysta nr (...), prowadzona przez Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku,

6. kwota 494,50 zł z tytułu wyciętego drewna na nieruchomościach opisanych w pkt I.1 i I.2.

II. dokonać działu spadku po H. K. w ten sposób, że:

III. udział 1/4 w nieruchomościach położonych w miejscowości W., co do których został wydany akt własności ziemi przez Naczelnika Gminy M. w dniu 15 maja 1975 roku, nr (...), składających się z działek ewidencyjnych: nr (...) o powierzchni 0,58 ha, nr (...) o powierzchni 0,57 ha, nr (...) o powierzchni 0,49 ha, nr (...) o powierzchni 0,70 ha, nr (...) o powierzchni 0,62 ha, o łącznej powierzchni 2,96 ha, i nie mających założonej księgi wieczystej, przyznać na własność K. K. (1)

IV. udział 1/2 w nieruchomości położonej w W. oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 4,09 ha, dla której założona jest księga wieczysta nr (...), prowadzona przez Sąd Rejonowy Lublin -Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, przyznać na własność K. K. (1),

V. działki z nieruchomości położonej we wsi W., gmina L. oznaczone w ewidencji gruntów numerami: nr (...) o powierzchni 0,0017 ha, nr (...) o powierzchni 0,10 ha, nr (...) o powierzchni 0,0031 ha, nr (...) o powierzchni 0,22

ha, nr (...) o powierzchni 0,0043 ha, nr (...) o powierzchni 0,48 ha, wchodzące w skład nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...), prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Lubartowie, przyznać na własność A. F. K. (1);

VI. działki z nieruchomości położonej we wsi W., gmina L., oznaczone w ewidencji gruntów numerami: nr (...) o powierzchni 0,10 ha, nr (...) o powierzchni 0,18 ha, nr (...) o powierzchni 0,33 ha, nr (...) o powierzchni 0,0012 ha, nr (...) o powierzchni 0,38 ha, wchodzące w skład nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...), prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Lubartowie, przyznać na własność M. K. (1);

VII. działki z nieruchomości położonej we wsi W., gmina L., oznaczone w ewidencji gruntów numerami: nr (...) o powierzchni 0,0033 ha, nr (...) o powierzchni 0,26 ha, nr (...) o powierzchni 0,0072 ha, nr (...) o powierzchni 0,44 ha, nr (...) o powierzchni 0,0164 ha, (...) o powierzchni 0,86 ha, wchodzące w skład nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...), prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Lubartowie, przyznać na własność uczestniczce M. R.;

VIII. nakazać A. F. K. (1), K. K. (1), M. K. (1) i M. R. wzajemne wydanie przyznanych na własność nieruchomości;

IX. zasądzić od A. F. K. (1) na rzecz K. K. (1) kwotę 32 612,50 zł tytułem zwrotu nakładu;

X. zasądzić od M. K. (1) na rzecz K. K. (1) kwotę 32612,50 zł tytułem zwrotu nakładu;

XI. zasądzić od M. R. na rzecz K. K. (1) kwotę 32612,50 zł tytułem zwrotu nakładu;

XII. zasądzić od K. K. (1) na rzecz M. K. (1) kwotę 59870,89 zł tytułem dopłaty;

XIII. zasądzić od M. R. na rzecz M. K. (1) kwotę 16395,89 zł tytułem dopłaty;

XIV. zasądzić od A. F. K. (1) na rzecz M. K. (1) kwotę 94536,98 zł tytułem dopłaty;

XV. zasądzić od A. F. K. (1) na rzecz uczestniczki K. K. (1) kwotę 1351,35 zł tytułem spłaty długów spadkowych;

XVI. zasądzić od M. K. (1) na rzecz K. K. (1) kwotę 1351,35 zł tytułem spłaty długów spadkowych;

XVII. zasądzić od M. R. na rzecz K. K. (1) kwotę 1351,35 zł tytułem spłaty długów spadkowych;

XVIII. zasądzić od A. F. K. (1) na rzecz K. K. (1) kwotę 787,50 zł tytułem zwrotu nakładu;

XIX. zasądzić od M. K. (1) na rzecz K. K. (1) kwotę 787,50 zł tytułem zwrotu nakładu;

XX. zasądzić od M. R. na rzecz K. K. (1) kwotę 787,50 zł tytułem zwrotu nakładu;

XXI. umorzyć postępowanie o dział spadku w zakresie ruchomości i inwentarza żywego;

XXII. oddalić żądanie A. F. K. (1) o rozliczenie pożytków uzyskanych przez K. K. (1);

XXIII. kosztami postępowania obciążyć po 1/4 części A. F. K. (1), K. K. (1), M. K. (1), M. R., pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu (k. 1376-1380).

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Rejonowy ustalił, że postanowieniem z dnia 13 listopada 2002 roku, wydanym w sprawie I Ns 997/02, Sąd Rejonowy w Lublinie stwierdził, że spadek po H. K., zmarłym w dniu 18 stycznia 2002 roku, nabyli na podstawie ustawy żony – K. K. (1) oraz dzieci – A. F. K. (1), M. R. i M. K. (1), po 1/4 części wraz z wchodzącym w skład spadku gospodarstwem rolnym w takich samych częściach. Wspólność ustawowa małżeńska między H. K. a K. K. (1) powstała w związku z zawarciem małżeństwa w dniu 1 kwietnia 1972 roku.

Sąd Rejonowy ustalił, że spadkodawca posiadał środki pieniężne w Banku Spółdzielczym w (...) w łącznej kwocie 9098,32 zł. M. K. (1) pobrał kwoty 4095 zł i 5003,32 zł z Banku Spółdzielczego w Niemcach.

Sąd Rejonowy ustalił, że w skład spadku po H. K. weszły następujące składniki:

1. udział 1/4 w nieruchomościach położonych w miejscowości W., co do których został wydany akt własności ziemi przez Naczelnika Gminy M. w dniu 15 maja 1975 roku, nr (...), składających się z działek ewidencyjnych: nr (...) o powierzchni 0,58 ha, nr (...) o powierzchni 0,57 ha, nr (...) o powierzchni 0,49 ha, nr (...) o powierzchni 0,70 ha, nr (...) o powierzchni 0,62 ha, o łącznej powierzchni 2,96 ha, i nie mających założonej księgi wieczystej; łączna wartość tych nieruchomości wynosi 42100 zł, zaś wartość udziału 1/4 – 10525 zł,
2. udział 1/2 w nieruchomości położonej w W., oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 4,09 ha, dla której założona jest księga wieczysta nr (...), prowadzona przez Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, o wartości 269950 zł,
3. nieruchomość położona we miejscowości W., gmina L., składająca się z działek ewidencyjnych: nr (...) o powierzchni 0,10 ha, nr (...) o powierzchni 0,18 ha, nr (...) o powierzchni 0,33 ha, nr (...) o powierzchni 0,0033 ha, nr (...) o powierzchni 0,26 ha, nr (...) o powierzchni 0,0072 ha, nr (...) o powierzchni 0,44 ha, nr (...) o powierzchni 0,0164 ha, (...) o powierzchni 0,86 ha, nr (...) o powierzchni 0,0017 ha, nr (...) o powierzchni 0,10 ha, nr (...) o powierzchni 0,0031 ha, nr (...) o powierzchni 0,22 ha, nr (...) o powierzchni 0,0043 ha, nr (...) o powierzchni 0,48 ha, nr (...) o powierzchni 0,0012 ha, nr (...) o powierzchni 0,38 ha, o powierzchni łącznej 3,3872 ha, dla której założona jest księga wieczysta nr (...), prowadzona przez Sąd Rejonowy w Lubartowie, o wartości 521800 zł,
4. udział 1/2 w lokatach bankowych zdeponowanych w Banku Spółdzielczym w N. w kwocie 9098,32 zł; 1/2 powyższej kwoty wynosi 4549,16 zł,
5. roszczenie o zwrot kwoty 118 350 zł z tytułu nakładu na nieruchomość położoną w W., oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr (...), dla której założona jest księga wieczysta nr (...), prowadzona przez Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku,
6. kwota 494,50 zł z tytułu wyciętego drewna na nieruchomościach w W..

Sąd Rejonowy ustalił, że z nieruchomości spadkowych pozyskane zostało drewno z wyřębu lasów w W. o wartości 494,50 zł.

Sąd Rejonowy ustalił, że H. K. zawarł związek małżeński z T. L. w dniu 22 września 1963 roku. Małżeństwo zostało rozwiązane przez rozwód wyrokiem Sądu Powiatowego w L. z dnia 12 listopada 1969 roku, sygn. akt VII 1C 730/69.

Sąd Rejonowy ustalił, że spadkodawca otrzymał przydział spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu przy (...) (...) w L. w dniu 13 lipca 1968 roku. Po ustaniu wspólności majątkowej z T. L. spadkodawca wniósł o „przepisanie” wkładu mieszkaniowego związanego z lokatorskim spółdzielczym prawem do lokalu na rzecz córki – A. F. K. (1). A. F. K. (1) otrzymała przydział spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu przy ul. (...) w L. w dniu 19 czerwca 1990 roku. W dniu 10 kwietnia 1990 roku Spółdzielnia Mieszkaniowa przekięgowała wkład mieszkaniowy na wnioskodawczynię.

Sąd Rejonowy ustalił, że wnioskodawczyni nie domagała się dopuszczenia do współposiadania składników majątku spadkowego, w szczególności nieruchomości. Wnioskodawczyni nie interesowała się składnikami majątku spadkowego.

Sąd Rejonowy ustalił, że K. K. (1) nie uzyskiwała pożytków z posiadanych nieruchomości spadkowych.

Sąd Rejonowy ustalił, że spadkodawca i K. K. (1) byli właścicielami samochodu osobowego marki F. (...), numer rejestracyjny (...). Samochód został sprzedany w dniu 6 marca 2002 roku za cenę 12200 zł.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że H. K. w ramach działu spadku po ojcu F. K. (2) otrzymał nieruchomość położoną we miejscowości W., gmina L., składającą się z działek ewidencyjnych: nr (...) o powierzchni 0,10 ha, nr (...) o powierzchni 0,18 ha, nr (...) o powierzchni 0,33 ha, nr (...) o powierzchni 0,0033 ha, nr (...) o powierzchni 0,26 ha, nr (...) o

powierzchni 0,0072 ha, nr (...) o powierzchni 0,44 ha, nr (...) o powierzchni 0,0164 ha, (...) o powierzchni 0,86 ha, nr (...) o powierzchni 0,0017 ha, nr (...) o powierzchni 0,10 ha, nr (...) o powierzchni 0,0031 ha, nr (...) o powierzchni 0,22 ha, nr (...) o powierzchni 0,0043 ha, nr (...) o powierzchni 0,48 ha, nr (...) o powierzchni 0,0012 ha, nr (...) o powierzchni 0,38 ha, o powierzchni łącznej 3,3872 ha, dla której założona jest księga wieczysta nr (...), prowadzona przez Sąd Rejonowy w Lubartowie, z obowiązkiem spłaty na rzecz siostry M. G. (1). H. K. dokonał spłaty na rzecz siostry – M. G. (1) poprzez dwa przelewy – w kwocie 7539000 starych zł i w kwocie 7500000 starych zł, odpowiednio w dniach 12 lipca 1993 roku i 20 lipca 1993 roku, a więc w czasie trwania wspólności ustawowej małżeńskiej i po uprawomocnieniu postanowienia działowego Sądu Rejonowego w Lubartowie z 13 kwietnia 1993 roku w sprawie I Ns 242/92. Spadkodawca wyjeżdżał do pracy do Rosji, aby zarobić na spłatę dla M. G. (1).

Sąd Rejonowy ustalił, że K. K. (1) nabyła nieruchomość położoną w W., oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr (...), dla której założona jest księga wieczysta nr (...), prowadzona przez Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku, na podstawie przepisów art. 1 ustawy z dnia 26 października 1971 roku o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz. U. Nr 27, poz. 250 ze zm.). Spadkodawca oraz K. K. (1) wybudowali w czasie wspólności majątkowej dom mieszkalny o wartości 236700 zł. Spadkodawca i K. K. (1) zawarli związek małżeński w dniu 1 kwietnia 1972 roku i z tą datą powstała wspólność ustawowa małżeńska.

Sąd Rejonowy ustalił, że zasilek pogrzebowy w kwocie 4094,58 zł został wypłacony K. K. (1) przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych po śmierci spadkodawcy w 2002 roku. K. K. (1) poniosła koszt pogrzebu H. K. w kwocie 9500 zł.

Sąd Rejonowy ustalił, że K. K. (1) dokonała zapłaty podatku rolnego za spadkowe nieruchomości i zapłaciła obowiązkowe ubezpieczenie gospodarstwa rolnego w kwocie 3150 zł.

Sąd Rejonowy wskazał, że pełnomocnik wnioskodawczyni na rozprawie cofnęła wniosek o rozliczenie w ramach działu inwentarza żywego oraz ruchomości w postaci maszyn rolniczych. K. K. (1) wyraziła zgodę na cofnięcie wniosku w zakresie działu spadku co do inwentarza żywego oraz ruchomości maszyn rolniczych. Pozostali uczestnicy nie sprzeciwili się częściowemu cofnięciu wniosku.

Sąd Rejonowy wskazał, że dowody w postaci dokumentów nie były kwestionowane przez strony i są wiarygodne, jako autentyczne.

Sąd Rejonowy w całości podzielił opinię biegłego sądowego z zakresu wyceny nieruchomości J. C.. Wnioskodawczyni i uczestnicy zgodzili się z wyceną nieruchomości przedstawioną przez biegłego sądowego.

Sąd Rejonowy wskazał, że nie czynił ustaleń na podstawie opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości – M. O., wobec hipotetycznej oceny co do uzyskiwanych pożytków przez K. K. (1) oraz dowodów przeciwnych co do braku tych pożytków po stronie K. K. (1). Także sam pełnomocnik wnioskodawczyni wskazał, że nie posiada dowodów na uzyskiwanie pożytków przez K. K. (1).

Sąd Rejonowy uznał za wiarygodne zeznania wnioskodawczyni, która przyznała, że nie domagała się dopuszczenia do współposiadania składników majątku spadkowego, w szczególności nieruchomości, oraz nie była zainteresowana składnikami majątku spadkowego.

Jednocześnie Sąd Rejonowy odmówił wiary zeznaniom K. K. (1) co do złych relacji, jakie łączyły spadkodawcę z jej ojcem.

Sąd Rejonowy wskazał, że M. R. jednoznacznie wskazała w toku postępowania, że dom mieszkalny na działce nr (...) budował jej ojciec, który był w dobrej sytuacji materialnej z uwagi na pracę także za granicą. Nigdy w domu nie było mowy o tym, aby dom był postawiony za pieniądze ojca K. J. W..

Sąd wskazał, że okoliczności związane z brakiem żądania stron o dopuszczenie do posiadania spadkowych nieruchomości, płacenia podatku rolnego, obowiązkowego ubezpieczenia, braku uzyskiwania dochodu z

gospodarstwa rolnego znajdują potwierdzenie w zeznaniach K. K. (1). M. K. (1) także potwierdził zeznania K. K. (1) oraz fakt otrzymania darowizny w postaci samochodu marki F. (...), numer rejestracyjny (...).

Sąd wskazał, że zeznania M. R. potwierdziły skład majątku spadkowego oraz zgodę na ewentualną spłatę uczestników w przypadku otrzymania w naturze składników ponad przysługujący udział.

Sąd Rejonowy przedstawił ocenę zeznań świadków.

Sąd Rejonowy wskazał, że uzasadnione jest żądanie podziału majątku wspólnego H. K. i K. K. (1) oraz działu spadku po H. K..

Sąd Rejonowy przytoczył treść przepisów art. 1035 k.c., art. 1037 § 1 k.c., art. 684 k.p.c., art. 688 k.p.c. i art. 1038 § 1 zd. 1 k.c. oraz omówił sposoby działu spadku.

Sąd Rejonowy wskazał, że o zaliczeniu przedmiotu do majątku wspólnego decyduje data jego nabycia. W okolicznościach niniejszej sprawy nieruchomości stanowiące przedmiot majątku spadkowego zostały nabyte przez H. K. w trakcie trwania wspólności majątkowej małżeńskiej, bądź w ramach działu spadku po swoim ojcu – F. K. (2).

Sąd Rejonowy wskazał, że gdy spadkodawcy złożą zgodny wniosek co do sposobu działu spadku, sąd wyda postanowienie odpowiadające treści wniosku, zgodnie z art. 622 § 2 k.p.c. w zw. z art. 687 k.p.c. W związku z tym majątek spadkowy H. K. został podzielony zgodnie z żądaniem wnioskodawczyni i uczestników.

Sąd Rejonowy wskazał, że z chwilą uprawomocnienia się postanowienia przyznającego dotychczasowym współwłaścicielom części lub jednemu z nich całości rzeczy, własność przechodzi na uczestników wskazanych w postanowieniu. Jeżeli w wyniku podziału całość rzeczy albo jej część przypadnie współwłaścicielowi, który nie włada tą rzeczą lub jej częścią, sąd w postanowieniu o zniesieniu współwłasności orzeknie również co do wydania jej przez pozostałych współwłaścicieli, określając stosownie do okoliczności termin wydania (art. 624 k.p.c.). Sąd wyjaśnił, że w związku z powyższym nakazał wnioskodawczyni i uczestnikom wzajemne wydanie przyznanych na własność nieruchomości.

Sąd Rejonowy wskazał, że strony nie kwestionowały wartości poszczególnych składników majątkowych. Każdy ze spadkobierców uprawniony był do jednej czwartej wartości majątku spadkowego zgodnie z ustawowym, określonym postanowieniem sądu, porządkiem dziedziczenia.

Sąd Rejonowy wskazał, że:

- a) wnioskodawczyni otrzymała składniki o wartości 241100 zł,
- b) M. K. (1) otrzymał składniki o wartości 43700 zł,
- c) M. R. otrzymała składniki o wartości 237000 zł,
- d) K. K. (1) otrzymała składniki o wartości 280475 zł.

Sąd Rejonowy wskazał, że „ponadto każdemu uczestnikowi Sąd uwzględnił kwotę 29587,50 zł, to jest jedną czwartą z roszczenia o zwrot kwoty 118350 zł z tytułu nakładu na nieruchomość położoną w W. oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr (...), dla której założona jest księga wieczysta nr (...), prowadzona przez Sąd Rejonowy Lublin -Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku”. Cały nakład został wyceniony na kwotę 236700 zł. W skład spadku wchodzi jedna druga, czyli 118350 zł.

Sąd Rejonowy wskazał, że uwzględnił również czwartą część w lokatach bankowych zdeponowanych w Banku Spółdzielczym w Niemcach w kwocie 1137,29 zł (4549,16 zł : 4 = 1137,29 zł) oraz czwartą część wartości pozyskanego drewna 123,62 zł (494,50 : 4 = 123,62 zł).

Sąd wskazał, że po zsumowaniu wszystkich wartości:

- 1) na wnioskodawczynię przypadał majątek spadkowy w kwocie 271948,41 zł (241 100 zł + 29587,50 zł + 1137,29 zł + 123,62 zł),
- 2) na M. K. (1) przypadał majątek w kwocie 74548,41 zł (43700 zł + 29587,50 zł + 1137,29 zł + 123,62 zł),
- 3) na K. K. (1) przypadał majątek w kwocie 311323,41 zł (280475 + 29587,50 zł + 1137,29 zł + 123,62 zł),
- 4) na M. R. 267 848,41 zł (237 000 zł + 29587,50 zł + 1137,29 zł + 123,62 zł).

Sąd wskazał, że po zsumowaniu czterech wartości majątku spadkowego otrzymujemy kwotę 925668,64 zł, jako wartość całego spadku.

Sąd wskazał, że skuteczny był zarzut K. K. (1) co do konieczności dokonania zaliczenia darowizn na schedę spadkową.

Sąd wskazał, że w skład majątku podlegającego działowi spadku nie wchodzi nieruchomości położona w W., oznaczona jako działka nr (...) o powierzchni 0,59 ha, ponieważ uczestniczka K. K. (1) nabyła tę nieruchomości na podstawie ustawy z dnia 26 października 1971 roku o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz. U. Nr 27, poz. 250 ze zm.). Skoro nieruchomości w dniu 4 listopada 1975 roku znajdowała się w posiadaniu K. K. (1) przed powstaniem wspólności ustawowej małżeńskiej, to nabycie z mocy prawa nastąpiło tylko do jej majątku odrębnego. Dla nieruchomości założona jest księga wieczysta (...), prowadzona przez Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku. Jednakże wybudowany budynek mieszkalny jest nakładem z majątku wspólnego spadkodawcy i K. K. (1) na jej majątek odrębny. Zatem do majątku wspólnego wchodzi nakład w postaci budowy domu na działce (...). Został on wyceniony przez biegłego na kwotę 118350 zł. Skoro w skład spadku po H. K. weszło roszczenie z tytułu nakładu na nieruchomości położoną w W., oznaczoną w ewidencji gruntów jako działka nr (...), to dotyczy ono kwoty 118350 zł, jako połowy kwoty 236700 zł. Druga połowa stanowi majątek odrębny, obecnie osobisty, K. K. (1). K. K. (1) zobowiązana była do zapłaty na rzecz każdego ze spadkobierców jednej czwartej z kwoty 118350 zł, a więc kwotę 29587,50 zł.

Sąd Rejonowy wskazał, że w postępowaniu o dział spadku Sąd dokonuje rozliczenia nakładów i wydatków poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty i z majątku osobistego na majątek wspólny, a także rozliczenia nakładów i wydatków dokonanych przez każde z małżonków (lub byłych małżonków) w okresie od ustania wspólności do chwili podziału majątku wspólnego. Podstawą tego rodzaju rozliczeń stanowią przepisy art. 45 § 1 k.r.o. oraz art. 567 § 1 k.p.c. w zw. z art. 686 k.p.c.

Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że skoro H. K. w ramach działu spadku po ojcu – F. K. (2) otrzymał nieruchomości położoną we miejscowości W., gmina L., dla której założona jest księga wieczysta nr (...), prowadzona przez Sąd Rejonowy w Lubartowie, z obowiązkiem spłaty na rzecz siostry – M. G. (1) i dokonał tej spłaty na rzecz M. G. (1) w kwocie 7539000 starych zł i w kwocie 7500 000 starych zł, odpowiednio w dniach 12 lipca 1993 roku i 20 lipca 1993 roku, a więc w czasie trwania wspólności ustawowej małżeńskiej i po uprawomocnieniu postanowienia działowego Sądu Rejonowego w Lubartowie z 13 kwietnia 1993 roku, w sprawie I Ns 242/92, to był to nakład z majątku wspólnego jego i K. K. (1) na majątek odrębny spadkodawcy.

Sąd wskazał, że rozstrzygnięcia zawarte w punktach IX-XI postanowienia stanowią rozliczenie spłaty nieruchomości położonej w W., jako nakładu z majątku wspólnego na jego majątek odrębny. Wartość nieruchomości położonej w W. wynosi 521800 zł, spłata to połowa – 260900 zł, udział każdego z małżonków po ustaniu wspólności to też połowa – 130450 zł i ten wynik należy podzielić przez cztery zgodnie z udziałami w spadku po H. K. (130450 zł : 4 = 32612,50 zł). Otrzymany wynik stanowi kwotę do spłaty na rzecz K. K. (1) 32612,50 zł tytułem zwrotu nakładu.

Sąd Rejonowy uznał, że nie są wiarygodne twierdzenia wnioskodawczyni, że spadkodawca sprzedał inne nieruchomości, aby zgromadzić pieniądze na spłatę M. G. (1). Zgodnie z umowami sprzedaży z dnia 3 września 1997

roku oraz z dnia 21 marca 1994 roku, spadkodawca sprzedał nieruchomości oznaczone w ewidencji gruntów jako działki (...) w 1997 roku i 1994 roku, a więc po spłacie siostry M. G. (1).

Sąd Rejonowy przytoczył treść przepisów art. 1039 § 1 i 3 k.c. i wskazał, że zaliczył na schedę spadkową połowę wartości rynkowej wkładu mieszkaniowego związanego z lokatorskim spółdzielczym prawem do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w L. – 74041,50 zł dla wnioskodawczynie oraz darowiznę połowy wartości samochodu F. (...), numer rejestracyjny (...) – 6100 zł dla M. K. (1).

Sąd Rejonowy wskazał, że wartość majątku spadkowego wyniosła 925668,66 zł (10525 zł + 269950 zł + 521800 zł + 4549,16 zł + 118 350 zł + 494,50 zł; jest to suma składników wymienionych od pkt I od 1 do 6 postanowienia). Do kwoty 925668,66 zł należało dodać dwie darowizny 74041,50 zł oraz 6100 zł, co łącznie daje wynik 1005810,10 zł.

Sąd Rejonowy przytoczył treść przepisów art. 1042 § 1, 2 i 3 k.c. i wyjaśnił, że kwotę łączną z darowiznami (1005810,10 zł) należało podzielić przez cztery, wobec czterech spadkobierców, co daje kwotę 251452,52 zł. Wnioskodawczynie należało następnie odjąć od tej kwoty 74041,50 zł i otrzymany wynik 177411,02 zł stanowi wartość należnego jej udziału w spadku po H. K.. Uczestnikowi M. K. (1) należało odjąć od kwoty 251452,52 zł kwotę 6100 zł i otrzymany wynik 245352,52 zł stanowi należny uczestnikowi udział w spadku po H. K.. K. K. (1) i M. R. były uprawnione do całej kwoty 251452,52 zł, wobec braku zaliczenia darowizn na ich rzecz.

Sąd Rejonowy wskazał, że od K. K. (1) na rzecz M. K. (1) należało zasądzić kwotę (...),89 tytułem dopłaty (od wartości majątku otrzymanego – 311323,41 zł należało odjąć wartość majątku należnego – 251452,52 zł, co stanowi kwotę 59 870,89 zł).

Sąd Rejonowy wskazał, że od M. R. na rzecz M. K. (1) należało zasądzić kwotę 16395,89 zł tytułem dopłaty (od wartości majątku otrzymanego – 267848,41 zł należało odjąć wartość majątku należnego – 251452,52 zł, co stanowi kwotę 16395,89 zł).

Sąd Rejonowy wskazał, że A. F. K. (1) była zobowiązana do zapłaty na rzecz M. K. (1) kwoty 94536,98 zł tytułem dopłaty (od wartości majątku otrzymanego – 271948 zł należało odjąć wartość majątku należnego, po zaliczeniu darowizny na schedę spadkową – 177411,02 zł, co stanowi kwotę 94536,98 zł).

Sąd wskazał, że dopłaty zostały ustalone w punktach od XII do XIV postanowienia.

Sąd Rejonowy wskazał, że koszt pogrzebu H. K. wyniósł 9500 zł i został poniesiony przez K. K. (1). Strony okoliczności tej nie kwestionowały. Jest to kwota odpowiadająca zwyczajowym kosztom pochówku zmarłego. Jednocześnie K. K. (1) otrzymała kwotę 4094,58 zł tytułem zasiłku pogrzebowego. Wnioskodawczynie i pozostali uczestnicy powinni zwrócić K. K. (1) czwartą część poniesionych kosztów pogrzebu. Stosownie do treści art. 922 § 3 k.c. do długów spadkowych należą także koszty pogrzebu spadkodawcy w takim zakresie, w jakim pogrzeb ten odpowiada zwyczajom przyjętym w danym środowisku, koszty postępowania spadkowego, obowiązek zaspokojenia roszczeń o zachówek oraz obowiązek wykonania zapisów zwykłych i poleceń, jak również inne obowiązki przewidziane w przepisach księgi niniejszej. Sąd pomniejszył kwotę 9500 zł o wartość otrzymanego zasiłku pogrzebowego (9500 zł – 4094,58 zł = 5405,42 zł).

Sąd wskazał, że „otrzymany wynik 5405,42 zł (...) podzielił przez cztery wobec porządku dziedziczenia i kwota 1351,35 zł winna zostać zapłacona przez wnioskodawczynię A. F. K. (1), uczestników M. K. (1) i M. R. na rzecz uczestniczki K. K. (1) tytułem spłaty długów spadkowych (pkt XV-XVII postanowienia)”.

Sąd Rejonowy wskazał, że rozliczył także nakład K. K. (1) z tytułu zapłaconych przez nią podatków i obowiązkowego ubezpieczenia w kwocie 3150 zł. Sąd wskazał, że „podzielił kwotę 3150 zł (...) przez cztery wobec porządku dziedziczenia i kwota 787,50 zł winna zostać zapłacona przez wnioskodawczynię A. F. K. (1), uczestników M. K. (1) i M. R. na rzecz uczestniczki K. K. (1) tytułem spłaty długów spadkowych (pkt XVIII – XX postanowienia)”.

Sąd Rejonowy uznał, że bezzasadnie K. K. (1) domagała się uznania finansowania domu na działce (...) przez rodziców w 50%, ponieważ przeczą temu zeznania świadka S. K., ojca uczestniczki – J. W. i samej uczestniczki w sprawie Ns

705/75 przed Sądem Rejonowym w Lubartowie, H. K. i wywiad środowiskowy z dnia 16 grudnia 1975 roku. Z treści wywiadu jednoznacznie wynika, że spadkodawca i (...) K. wybudowali dom i budynek inwentarski wspólnie, bez udziału J. W..

Sąd Rejonowy wskazał, że umorzył postępowanie art. 512 § 1 k.p.c. w zakresie objęcia działem spadku ruchomości i inwentarza żywego, wobec cofnięcia żądania w tej części przez wnioskodawczynię.

Sąd Rejonowy uznał, że bezzasadne jest żądanie wnioskodawczyni zasądzenia od K. K. (1) roszczeń pieniężnych z tytułu pożytków. K. K. (1) i M. K. (1) w toku całego postępowania konsekwentnie wskazywali, że nie uzyskiwali pożytków ze spadkowych nieruchomości poza dopłatami bezpośrednimi, które nie podlegają rozliczeniu jako świadczenie o charakterze administracyjnym. Nie prowadzili działalności rolniczej, ponieważ pracowali w banku i wynagrodzenie za pracę stanowiło ich dochód. Sama wnioskodawczyni reprezentowana przez pełnomocnika także nie wskazała, aby uczestnicy uzyskali pożytki ze spadkowych nieruchomości.

Sąd Rejonowy wskazał, że H. K. otrzymał przydział lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu przy (...) (...) w L. w dniu 13 lipca 1968 roku. Po ustaniu wspólności majątkowej z T. L. spadkodawca wniósł o przepisanie wkładu mieszkaniowego związanego z spółdzielczym lokatorskim prawem do lokalu na rzecz córki – A. F. K. (1). A. F. K. (1) otrzymała przydział spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu przy ul. (...) w L. w dniu 19 czerwca 1990 roku. Sąd wskazał, że prawem właściwym dla określania skutków przydziału lokatorskiego spółdzielczego prawa jest ustawa z dnia 17 lutego 1961 roku o spółdzielniach i ich związkach (Dz. U. Nr 12, poz. 61).

Sąd Rejonowy uznał, że spółdzielcze prawo do lokalu przydzielonego w czasie trwania małżeńskiej wspólności majątkowej należy do majątku wspólnego małżonków. Oznacza to, że spadkodawca uprawniony był do przekazania praw tylko co do połowy lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu przy (...) (...) w L. i tylko ten udział wchodzi do spadku.

Sąd uznał, że wycena lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu odbywa się zgodnie z przepisami art. 11 ust. 21 i 22 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o spółdzielniach mieszkaniowych.

Sąd wskazał, że wartość rynkowa spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu przy ul. (...) w L. wynosi 148083 zł, zgodnie z wiarygodną opinią biegłego J. C.. Skoro zatem prawo to przysługiwało spadkodawcy i jego ówczesnej żonie, to do rozliczenia należało przyjąć połowę wartości mieszkania, ponieważ w tym zakresie spadkodawca mógł skutecznie rozporządzić prawem do wkładu mieszkaniowego związanego z lokatorskim spółdzielczym prawem do lokalu (74041,50 zł).

Sąd Rejonowy uznał, że umowa darowizny nieruchomości położonej w W., oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 0,59 ha, dla której założona jest księga wieczysta nr (...), zawarta między K. K. (1) a M. K. (1), nie miała wpływu na ustalenie stanu faktycznego.

Sąd Rejonowy wskazał, że nie dokonał rozliczenia dopłat bezpośrednich otrzymanych przez uczestniczkę H. K., uznając, że dopłaty bezpośrednie nie są ani pożytkami prawa, ani pożytkami naturalnymi. Mają one naturę administracyjną.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia o kosztach postępowania Sąd Rejonowy wskazał przepisy art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. i w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

*

Od postanowienia Sądu Rejonowego Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku z dnia 16 września 2015 roku apelację wniosła A. F. K. (1), wskazując, że zaskarża to postanowienie „w części, tj. w punkcie IX w zakresie zasądzenia od wnioskodawczyni na rzecz uczestniczki K. K. (1) kwoty 32.612,50 zł, punkcie XIV postanowienia ponad kwotę 21.740,77 zł oraz w punkcie XXII”.

Wnioskodawczyni zarzuciła:

„I. Naruszenie przepisu prawa materialnego, a to art. 11 ust. 21 i 22 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych z 15 grudnia 2000 r. poprzez jego niezasadne zastosowanie, które doprowadziło Sąd do uznania, że uzasadnione jest zaliczenie na schedę spadkową darowizny uczynionej przez spadkodawcę na rzecz wnioskodawczyni w postaci przesięgowania na jej rzecz wkładu związanego z lokatorskim spółdzielczym prawem do lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...) w L. i ustalenie wartości tejże darowizny na kwotę 74.041,50 zł, które to wyliczenie nastąpiło w wyniku uwzględnienia udziału 1/2 z kwoty 148.083 zł oszacowanej przez biegłego jako aktualna rynkowa wartość mieszkania podczas gdy:

a) żadne z pism (...) (...) nie uprawnia do dokonania prostego przeliczenia uzyskanego jeź wnioskodawczynię wkładu związanego z lokatorskim prawem do lokalu poprzez odniesienie do obecnej rynkowej wartości mieszkania i zaliczenie jako darowizny 1/2 tejże wartości rynkowej, albowiem:

- z uzyskanej od (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w L. informacji z dnia 07.02.2008 r. znak (...) wynika, że waloryzacja wkładu mieszkaniowego wg wartości rynkowej lokalu dokonywana jest dopiero od dnia wejścia w życie przepisów ustawy o Spółdzielniach Mieszkaniowych z dnia 16.12.2000 r., a zatem nie miała ona zastosowania ani w momencie obejmowania przez wnioskodawczynię lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu ani w chwili zbywania przez nią lokalu, po uprzednim przekształceniu prawa lokatorskiego we własnościowe i uregulowaniu przez wnioskodawczynię różnicy pomiędzy wysokością tych wkładów;

- z powołanej powyżej informacji wynika, że na datę 8.11.1993 r. zwaloryzowany wkład lokatorski wynosiłby 1758,37 zł, co stanowiłoby 10% wartości mieszkania i to wskazana kwota, spośród przedstawionych przez (...) odpowiedzi na zapytania Sądu, najbardziej odpowiada stanowi faktycznemu sprawy zgodnie z którym, to wnioskodawczyni wyrównała kwotę wkładu podczas przekształcania prawa lokatorskiego we własnościowe a nadto we wskazanej dacie lokal został już zbyty i w chwili śmierci spadkodawcy nie wchodził w skład majątku wnioskodawczyni;

- z informacji (...) z dnia 2.08.2007 r. wynika, że na rzecz wnioskodawczyni przeięgowany został wkład mieszkaniowy w wysokości 2,05 zł i udział członkowski w wysokości 0,05 zł;

- zarówno z informacji z dnia 2.08.2007 r. jak i z dnia 20.11.2007 r. wynika, że w przypadku posiadania przez wnioskodawczynię lokatorskiego prawa do lokalu w dacie 18.01.2002 r., tj. w dacie śmierci spadkodawcy, wysokość zwaloryzowanego wkładu lokatorskiego wynosiłaby 72,67% wartości rynkowej lokalu, co oznacza, że żadna z powyższych informacji nie pozwala na przeliczenie kwoty darowizny w sposób dokonany przez Sąd, tj. jako połowa obecnej wartości rynkowej mieszkania;

b) ani w chwili otrzymywania darowizny ani w chwili przekształcania przez wnioskodawczynię prawa lokatorskiego we własnościowe i uzupełniania przez nią wkładu, nie obowiązywały przepisy ustawy, na którą powołuje się Sąd pozwalające na waloryzację wkładu w odniesieniu do wartości rynkowej mieszkania, zaś w momencie dokonywania obowiązywała ustawa Prawo Spółdzielcze z 16.09.1982 r., która w art. 218 § 4 regulowała kwestię sposobu przeliczania wkładu lokatorskiego w momencie wygaśnięcia członka, a za takie należało uznać działania podjęte przez spadkodawcę, który wystąpił o przepisanie wkładu na wnioskodawczynię, a zatem sam przestał być członkiem spółdzielni i w takiej sytuacji wkład mieszkaniowy, który przypadł wnioskodawczyni z rezygnacji z członkostwa przez spadkodawcę należałoby odnieść do wysokości wkładu uiszczanego, w dacie rezygnacji z członkostwa przez H. K., przez osoby ubiegające się o przydział nowo wybudowanego lokalu mieszkalnego tej samej wielkości i o zbliżonym wyposażeniu, natomiast kwestia ta nie była przedmiotem rozważań Sądu w przedmiotowym postępowaniu;

II. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego polegającą na uznaniu, że:

a) uczestniczka K. K. (1) nie uzyskiwała żadnych pożytków cywilnych ani naturalnych z nieruchomości objętych wnioskiem o dział spadku i że nie zachodzą podstawy ani do rozliczenia możliwych do osiągnięcia pożytków zgodnie z wywołaną opinią biegłej M. O. ani do rozliczenia w przedmiotowym postępowaniu dopłat bezpośrednich, wobec ich

administracyjnego charakteru, podczas gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego w postaci zeznań uczestniczki K. K. (1) i zeznań świadków będących dzierżawcami nieruchomości jednoznacznie wynika, iż wbrew stanowisku Sądu, to nie uczestniczka podejmowała prace jako producent rolny lecz działania te podejmowali dzierżawcy, którzy uzyskiwali pożytki naturalne z uprawy, zaś uczestniczka pomimo iż faktycznie nie prowadziła działalności w zakresie produkcji rolnej, otrzymywała dopłaty bezpośrednie, a zatem dopłaty te spełniały rolę swego rodzaju czynszu dzierżawnego, który powinien zostać rozliczony w niniejszym postępowaniu.

b) zasadne jest zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestniczki K. K. (1) kwoty 32.612,50 zł tytułem zwrotu nakładu w następstwie błędnego przyjęcia, że spłata M. G. (2) nastąpiła ze środków stanowiących majątek wspólny uczestniczki i spadkodawcy w sytuacji, gdy analiza dowodów w postaci aktów notarialnych, bezsprzecznie świadczy o tym, że dochód ze sprzedanych następnie przez spadkodawcę działek - stanowiących jego majątek odrębny, wszedł do majątku wspólnego H. i K. małżonków K., a zatem nastąpiło wyrównanie poprzednio poczynionych nakładów, które zostały przez Sąd rozliczone”.

A. F. K. (1) wniosła o „zmianę postanowienia w części, tj.:

1. w punkcie XIV poprzez zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika M. K. (1) kwoty 21.740,77 zł tytułem dopłaty z uwzględnieniem, że wartość darowizny podlegająca zaliczeniu na schedę spadkową wynosi 879,18 zł

2. w punkcie XXII poprzez uwzględnienie żądania wnioskodawczyni o rozliczenie pożytków uzyskanych przez uczestniczkę K. K. (1) i zasądzenie od uczestniczki K. K. (1) kwot po 8962,43 zł na rzecz wnioskodawczyni i uczestników M. K. (1) i M. R.;

3. w punkcie IX poprzez oddalenie żądania uczestniczki K. K. (1) o rozliczenie nakładu z majątku wspólnego na majątek osobisty.

Ewentualnie wniosła o:

4. uchylenie przedmiotowego postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania”².

*

W odpowiedzi na apelację K. K. (1), reprezentowana przez pełnomocnika, wniosła o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestniczki kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych (k. 1452-1454).

÷

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik wnioskodawczyni popierał apelację.

Pełnomocnik K. K. (1) wnosił o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych.

M. K. (1) wnosił o oddalenie apelacji (k. 1549v).

*

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni jest zasadna częściowo.

Nie są prawidłowe ustalenia Sądu pierwszej instancji co do wartości przedmiotu darowizny dokonanej przez spadkodawcę na rzecz córki – A. F. K. (1), podlegającej zaliczeniu na schedę spadkową.

Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, że spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) (poprzednio ul. (...)) zostało przydzielone H. K. w dniu 13 lipca 1968 roku w czasie trwania związku małżeńskiego z T. L. (matką A. F. K. (1)) i w związku z tym weszło w skład majątku wspólnego H. K. i T. L.. Okoliczność powyższa znajduje również potwierdzenie w odpisach dokumentów pochodzących z akt członkowskich H. K., a przedstawionych przez (...) Spółdzielnię Mieszkaniową (...) w L. (odpisy dokumentów w teczce dołączonej do I tomu akt sprawy).

Spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego było prawem majątkowym niezbywalnym. Faktyczny skutek uzyskania tego prawa przez inną osobę niż dotychczasowy uprawniony można było jednak osiągnąć zrzekając się tego prawa za zgodą spółdzielni mieszkaniowej oraz dokonując na inną osobę fizyczną przelewu wierzytelności z tytułu wkładu, jeżeli z kolei spółdzielnia mieszkaniowa przydzieliła to prawo nabywcy wierzytelności z tytułu wkładu.

Tego rodzaju czynności prawne dokonane zostały przez H. K., jego poprzednią żonę, córkę – A. F. K. (1) i (...) Spółdzielnię Mieszkaniową (...) w L.. Konsekwencją tego było przydzielenie w dniu 19 czerwca 1990 roku A. F. K. (1) spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w L. (odpis przydziału w teczce dołączonej do II tomu akt sprawy).

Chociaż formalnie przedmiotem darowizny dokonanej przez H. K. i jego żonę na rzecz córki była wierzytelność z tytułu wkładu mieszkaniowego, to jednak w sensie ekonomicznym była to korzyść majątkowa w postaci lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego. Z darowizną wkładu wiązało się bowiem uzyskanie przez A. F. K. (1) spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego.

Nie jest trafne stanowisko Sądu pierwszej instancji co do tego, że wartość darowizny w rozpoznawanej sprawie powinna zostać ustalona jako prosta wartość spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego, określona według zasad wynikających z obowiązujących w tym zakresie przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o spółdzielniach mieszkaniowych.

Nie kwestionując tego, że metoda określania wartości lokatorskiego prawa do lokalu wynikająca z przepisów wskazanej ustawy może mieć pomocnicze znaczenie w określeniu wartości darowizny w rozpoznawanej sprawie, należy uznać, że nie może być ona zastosowana mechanicznie.

Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na okoliczność, która uszła uwadze Sądu pierwszej instancji, chociaż wynika z zebranego w sprawie materiału dowodowego, że spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w L. zostało przekształcone w spółdzielcze własnościowe prawo do tego lokalu, a warunkiem koniecznym tego przekształcenia było uzupełnienie przez A. F. K. (1) wkładu budowlanego.

W dniu 6 lutego 1992 roku sporządzone zostało przez (...) Spółdzielnię Mieszkaniową (...) w L. rozliczenie w związku ze złożonym przez A. F. K. (1) wnioskiem o przekształcenie lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w L. w spółdzielcze własnościowe prawo do tego lokalu. Cały wkład budowlany określony został na kwotę 92777800 zł (przed denominacją).

Z rozliczenia wynikało między innymi, że w przypadku uzupełnienia wkładu budowlanego w wyniku jednorazowej spłaty całego kredytu zaciągniętego przez Spółdzielnię na budowę lokalu zaliczka uzupełniająca wyniesie 41727900 zł (przed denominacją).

W dniu 27 lutego 1992 roku A. F. K. (1) uiściła na rzecz (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w L. kwotę 41727900 zł (przed denominacją) tytułem uzupełnienia wkładu budowlanego. W związku z tym w dniu 6 kwietnia 1992 roku Spółdzielnia ta wydała na rzecz A. F. K. (1) przydział spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego ul. (...) w L. (odpisy dokumentów w teczce dołączonej do II tomu akt sprawy).

Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że w 1993 roku, najpóźniej do dnia 3 listopada 1993 roku, A. F. K. (1) zbyła spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego ul. (...) w L. (odpis pisma z dnia 3 listopada 1993 roku w teczce dołączonej do II tomu akt sprawy).

Przyjęty przez Sąd pierwszej instancji sposób określenia wartości darowizny dokonanej na rzecz A. F. K. (1) mógłby mieć zastosowanie wówczas, gdyby korzyść, jaką uzyskała A. F. K. (1), była wyłącznie pochodną darowizny wkładu dokonanej przez H. K.. Tak jednak nie jest, gdyż córka spadkodawcy, aby uzyskać spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego, mające konkretną wartość rynkową, porównywalną co do zasady z wartością ustalaną obecnie na podstawie art. 11 ust. 2¹ zd. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych (wyjątek wynika z art. 11 ust. 2¹ zd. 2 ustawy i art. 11 ust. 3¹ ustawy), musiała uzupełnić wkład budowlany przez uiszczenie kwoty 41727900 zł (przed denominacją).

W związku z powyższym można przyjąć, że korzyść będąca wynikiem darowizny dokonanej przez spadkodawcę i jego pierwszą żonę na rzecz córki wyraża się współczynnikiem 0,55 w stosunku do wartości spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego w sytuacji, gdyby było wyceniane według aktualnie obowiązujących zasad.

$(92777800 \text{ zł p.d.} - 41727900 \text{ zł p.d.}) : 92777800 \text{ zł p.d.} = 0,55$

Aktualna wartość prawa do lokalu mieszkalnego ul. (...) w L., gdyby było ono nadal spółdzielczym lokatorskim prawem do lokalu, wynosi **148086 zł**. W związku z tym wartość korzyści, która była przedmiotem darowizny obojga (...) na rzecz (...) wynosi obecnie **81447,30 zł**.

$148086 \text{ zł} \cdot 0,55 = 81447,30 \text{ zł}$

Wartość korzyści, która była przedmiotem darowizny samego tylko H. K. na rzecz A. F. K. (1) wynosi **40723,65 zł**.

$81447,30 \text{ zł} : 2 = 40723,65 \text{ zł}$

Jak trafnie wskazano w apelacji, wyjaśnienia przedstawione pisemnie w toku niniejszego postępowania przez (...) Spółdzielnię Mieszkaniową (...) w L. nie pozwalają na ustalenie faktycznej wysokości wkładu mieszkaniowego uiszczanego przez H. K.. Wyjaśnienia te nie są jednolite, a ponadto nie zawierają rzeczowego uzasadnienia.

Z kolei dokumenty związane z przekształceniem spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego ul. (...) w L. na spółdzielcze własnościowe prawo do tego lokalu pozwalają na określenie proporcji, w jakiej uzyskanie przez A. F. K. (1) korzyści majątkowej w postaci spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego było wynikiem uzupełnienia przez nią wkładu budowlanego, a w jakiej wynikiem tego, że przysługiwało jej już spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu, przydzielone w następstwie darowizny wierzytelności z tytułu wkładu mieszkaniowego, dokonanej przez jej rodziców.

W związku z powyższym należy uznać, że wartość przedmiotu darowizny podlegającej w rozpoznawanej sprawie zaliczeniu na schedę spadkową wynosi **40723,65 zł**.

÷

Na wartość majątku spadkowego podlegającego podziałowi składają się następujące kwoty:

1. **10525 zł** – wartość udziału spadkodawcy wynoszącego 1/4 część w prawie własności nieruchomości opisanych w punkcie I.1. postanowienia z dnia 16 września 2015 roku,
2. **269950 zł** – wartość udziału spadkodawcy wynoszącego 1/2 część w prawie własności nieruchomości opisanej w punkcie I.2. postanowienia z dnia 16 września 2015 roku,
3. **521800 zł** – wartość nieruchomości opisanej w punkcie I.3. postanowienia z dnia 16 września 2015 roku,
4. **4549,16 zł** – wartość udziału spadkodawcy wynoszącego 1/2 część w wierzytelnościach z tytułu lokat bankowych, które po śmierci spadkodawcy zrealizował M. K. (1), wypłacając i zatrzymując zdeponowane środki,

5. **118350 zł** – wartość wierzytelności H. K., jaka by mu przysługiwała z tytułu nakładów z majątku wspólnego jego i K. K. (1) na nieruchomości stanowiącą majątek odrębny K. K. (1), polegającego na wybudowaniu budynku mieszkalnego na nieruchomości oznaczonej jako działka numer (...), objętej księgą wieczystą (...),

6. **494,50 zł** – wartość udziału wynoszącego 1/2 część w drewnie pochodzącym z wyrębu na nieruchomości wchodzącej w skład spadku, zużyty przez K. K. (1),

7. **40723,50 zł** – wartość darowizny udziału wynoszącego 1/2 część we wkładzie związanym ze spółdzielczym lokatorskim prawem do lokalu przy ul. (...) w L., dokonanej przez spadkodawcę na rzecz córki – A. F. K. (1),

8. **6100 zł** – wartość darowizny udziału wynoszącego 1/2 część w prawie własności samochodu osobowego marki F. (...), numer rejestracyjny (...), dokonanej przez spadkodawcę na rzecz M. K. (1).

Wartość majątku spadkowego podlegającego podziałowi wynosi zatem **972492,16 zł**.

W związku z tym, że udziały spadkobierców po H. K. w spadku były równe i wynosiły po 1/4 części, wartość udziału każdego ze spadkobierców w majątku spadkowym podlegającym podziałowi wynosi **243123,04 zł**.

$$972492,16 \text{ zł} : 4 = 243123,04 \text{ zł}$$

÷

W rozpoznawanej sprawie doszło także do naruszenia prawa materialnego przez Sąd Rejonowy. Pomimo braku takiego zarzutu w apelacji Sąd Okręgowy, jako sąd odwoławczy, w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod uwagę naruszenie prawa materialnego przez Sąd pierwszej instancji, nawet bez powołania się na nie stron³.

Naruszenie prawa materialnego polegało na nieprawidłowym metodologicznie i sprzecznym z dokonanymi ustaleniami oraz z przyjętym sposobem działu spadku określeniu wartości udziałów spadkobierców w majątku podlegającym podziałowi.

Przepis art. 623 k.p.c. stanowi, że jeżeli brak podstaw do wydania postanowienia w myśl artykułu poprzedzającego, a zachodzą warunki do dokonania podziału w naturze, sąd dokonuje tego podziału na części odpowiadające wartością udziałom współwłaścicieli z uwzględnieniem wszelkich okoliczności zgodnie z interesem społeczno-gospodarczym. Różnice wartości wyrównuje się przez dopłaty pieniężne.

Chociaż powołany przepis zawarty jest w Kodeksie postępowania cywilnego, jest on przepisem prawa materialnego.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił kto i z jakich środków wybudował budynek mieszkalny na nieruchomości oznaczonej jako działka numer (...), objętej księgą wieczystą (...), przyjmując, że budynek ten został wybudowany na nieruchomości stanowiącej majątek odrębny K. K. (1), lecz ze środków stanowiących majątek wspólny H. K. i K. K. (1), jednak całkowicie sprzecznie z tym ustaleniem określił, jaka korzyść majątkowa z tego tytułu przypada poszczególnym spadkobiercom.

Wybudowanie ze środków stanowiących majątek wspólny H. K. i K. K. (1) budynku na nieruchomości stanowiącej majątek odrębny K. K. (1) spowodowało, że po stronie H. K. powstała wierzytelność o zwrot nakładu w wysokości połowy środków wyłożonych na wybudowanie budynku. Z chwilą śmierci H. K. wierzytelność ta weszła w skład spadku po nim. Aktualna wartość tej wierzytelności została prawidłowo ustalona przez Sąd Rejonowy na kwotę **118350 zł**, jednak Sąd Rejonowy dokonał takiego rozliczenia korzyści z tego tytułu, jakby każdy ze spadkobierców H. K. otrzymał w wyniku podziału 1/4 część tej wierzytelności i o wartość tej części powiększył wartość sumy składników otrzymanych przez każdego ze spadkobierców w wyniku podziału. Tymczasem jest to założenie całkowicie błędne, gdyż budynek, jako część składowa nieruchomości oznaczonej jako działka numer (...), pozostał na tej nieruchomości i żaden ze spadkobierców nie otrzymał i w sensie prawnym nie mógł otrzymać „kawałka” tego budynku w naturze. Jest

przy tym oczywiste, że nie miał miejsca zwrot nakładu w naturze, poprzez odłączenie od gruntu materiałów użytych na budowę i ich rozdzielenie pomiędzy spadkobierców.

Nastąpiła natomiast taka sytuacja, że budynek „w naturze”, jako część składowa nieruchomości oznaczonej jako działka numer (...), przypadł w całości K. K. (1). K. K. (1) otrzymała zatem „w naturze” korzyść majątkową w postaci wartości wierzytelności, jaka przysługiwała H. K. z tytułu rozliczenia omawianego nakładu, a więc korzyść o wartości 118350 zł. Ta zatem kwota powinna być traktowana w taki sposób, że w całości powiększa wartość sumy składników przyznanych M. K. (2) w wyniku podziału.

Sąd Rejonowy dokonał natomiast podziału tej kwoty na cztery części i powiększył o taką czwartą część wartość przyznanych każdemu ze spadkobierców składników, pomimo że A. F. K. (1), M. R. i M. K. (1) żadnej korzyści z tego tytułu „w naturze” nie otrzymali.

Analogiczny błąd nastąpił, gdy chodzi o rozliczenie drewna pobranego przez K. K. (1) z nieruchomości, które wchodziły w skład spadku po H. K. i w skład majątku wspólnego spadkodawcy i K. K. (1). Całość drewna pobrała i zużyła na własne potrzeby K. K. (1), a więc K. K. (1) otrzymała w naturze korzyść majątkową w kwocie 989 zł, z czego połowa (**494,50 zł**) stanowiła korzyść przypadającą na czterech spadkobierców H. K..

Sąd Rejonowy dokonał natomiast podziału tej kwoty (494,50 zł) na cztery części i powiększył o taką czwartą część wartość przyznanych każdemu ze spadkobierców składników, pomimo że A. F. K. (1), M. R. i M. K. (1) żadnej korzyści z tego tytułu „w naturze” nie otrzymali.

Tylko ubocznie można wskazać, że pobrane przez K. K. (1) drewno stanowiło raczej pożytek z nieruchomości stanowiących składnik jej majątku wspólnego i wchodzących w skład spadku po mężu, niż samodzielny przedmiot majątkowy, którego wartość podlegała rozliczeniu w postępowaniu o dział spadku po mężu i podział majątku wspólnego. W związku jednak z tym, że nie zostało zaskarżone rozstrzygnięcie obejmujące ustalenie składu spadku i sposób podziału, nie ma podstaw do zmiany tego rozstrzygnięcia przez Sąd drugiej instancji. Zmiana taka miałaby przy tym jedynie charakter prawny, gdyż w sensie ekonomicznym nie wpłynęłaby na końcową wartość wszelkich korzyści otrzymanych przez poszczególne osoby w wyniku rozstrzygnięcia działowego i na zakres ich obowiązków finansowych wynikających z tego rozstrzygnięcia.

Podobny błąd, jak wyżej omawiane, nastąpił, gdy chodzi o rozliczenie pieniędzy w kwocie 4549,16 zł z tytułu lokat bankowych, które po śmierci spadkodawcy zrealizował M. K. (1), wypłacając i zatrzymując zdeponowane środki, a tym samym otrzymując korzyść majątkową stanowiącą równowartość udziału spadkodawcy (1/2) w wierzytelnościach względem banku (4549,16 zł).

Poza sporem było to, że w skład majątku wspólnego H. K. i K. K. (1) wchodziły wierzytelności z tytułu lokat bankowych w Banku Spółdzielczym w Niemcach. Wierzytelności te istniały w chwili śmierci H. K.. Z chwilą śmierci w skład spadku wszedł udział spadkodawcy w tych wierzytelnościach wynoszący 4549,16 zł. W chwili dokonywania działu spadku i podziału majątku wspólnego wierzytelności te już nie istniały, gdyż bezsporne jest, że całość środków z tego tytułu wypłacił i zatrzymał M. K. (1) już po śmierci spadkodawcy. Rozliczeniu w ramach działu spadku podlegać mogła co najwyżej wartość korzyści uzyskanej przez M. K. (1) kosztem pozostałych spadkobierców, nie zaś udział w wierzytelnościach, które na datę działu spadku nie istniały.

W związku z powyższym należy uznać, że M. K. (1) uzyskał korzyść majątkową w kwocie **4549,16 zł**. Sąd Rejonowy dokonał natomiast podziału tej kwoty na cztery części i powiększył o taką czwartą część wartość przyznanych każdemu ze spadkobierców składników, pomimo że K. K. (1), A. F. K. (1) i M. R. żadnej korzyści z tego tytułu nie otrzymali, gdyż M. K. (1) nie przekazał im przypadających na nich części pobranej z banku kwoty.

÷

Poszczególni spadkobiercy otrzymali w wyniku działu spadku składniki majątkowe o następującej łącznej wartości:

1. K. K. (1) – **399319,50 zł**,
2. A. F. K. (1) – **281823,50 zł**,
3. M. R. – **237000 zł**,
4. M. K. (1) – **54349,16 zł**.

K. K. (1) otrzymała następujące składniki majątkowe:

a) udziały w nieruchomościach opisane w punktach III i IV postanowienia z dnia 16 września 2015 roku o wartości **280475 zł** (10525 zł + 269950 zł = 280475 zł),

b) cały nakład w naturze z majątku wspólnego jego i K. K. (1) na nieruchomość stanowiącą majątek odrębny K. K. (1), polegający na wybudowaniu budynku mieszkalnego na nieruchomości oznaczonej jako działka numer (...), objętej księgą wieczystą (...), a tym samym otrzymała korzyść majątkową odpowiadającą wartości wierzytelności H. K., jaka by mu przysługiwała z tytułu nakładów z majątku wspólnego jego i K. K. (1) na nieruchomość stanowiącą majątek odrębny K. K. (1) (**118350 zł**),

c) drewno pochodzące z wyrębu na nieruchomości wchodzącej w skład spadku, zużyte przez K. K. (1), a tym samym otrzymała korzyść majątkową w postaci wartości udziału spadkodawcy w tym drewnie, wynoszącego 1/2 część (**494,50 zł**).

A. F. K. (1) otrzymała następujące składniki majątkowe:

a) nieruchomości wskazane w punkcie V postanowienia z dnia 16 września 2015 roku (**241100 zł**),

b) podlegającą zaliczeniu na schedę spadkową darowiznę udziału we wkładzie związanym ze spółdzielczym lokatorskim prawem do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w L. (**40723,50 zł**).

M. R. otrzymała następujące składniki majątkowe: nieruchomości wskazane w punkcie VII postanowienia z dnia 16 września 2015 roku (**237000 zł**).

M. K. (1) otrzymał następujące składniki majątkowe:

a) nieruchomości wskazane w punkcie VI postanowienia z dnia 16 września 2015 roku (**43700 zł**),

b) podlegającą zaliczeniu na schedę spadkową darowiznę udziału wynoszącego 1/2 część w prawie własności samochodu osobowego marki F. (...), numer rejestracyjny (...), dokonanej przez spadkodawcę na rzecz M. K. (1) (**6100 zł**),

c) pieniądze w kwocie 4549,16 zł z tytułu lokat bankowych, które po śmierci spadkodawcy zrealizował M. K. (1), wypłacając i zatrzymując zdeponowane środki, a tym samym otrzymując korzyść majątkową stanowiącą równowartość udziału spadkodawcy (1/2) w wierzytelnościach względem banku (**4549,16 zł**).

Zestawienie wartości udziałów spadkobierców oraz sumy wartości przyznanych spadkobiercom składników majątkowych przedstawia poniższa tabela.

	Wartość udziału w majątku podlegającym podziałowi	Suma wartości przyznanych składników	Różnica między wartością udziału a sumą wartości przyznanych składników

K. K. (1)	243123,04 zł	399319,50 zł	(+) 156196,46 zł
A. F. K. (1)	243123,04 zł	281823,50 zł	(+) 38700,46 zł
M. R.	243123,04 zł	237000 zł	(-) 6123,04 zł
M. K. (1)	243123,04 zł	54349,16 zł	(-) 188773,88 zł

(+) nadwyżka

(-) niedobór

Z powyższego zestawienia wynika, że:

1. K. K. (1) otrzymała korzyść majątkową o wartości przekraczającej wartość jej udziału spadkowego o kwotę **156196,46 zł**,
2. A. F. K. (1) otrzymała korzyść majątkową o wartości przekraczającej wartość jej udziału spadkowego o kwotę **38700,46 zł**,
3. M. R. otrzymała korzyść majątkową o wartości mniejszej niż wartość jej udziału spadkowego o kwotę **6123,04 zł**,
4. M. K. (1) otrzymał korzyść majątkową o wartości mniejszej niż wartość jego udziału spadkowego o kwotę **188773,88 zł**.

Zgodnie z przepisami art. 212 § 1 zd. 1 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. wartość poszczególnych udziałów spadkobierców może być wyrównana przez dopłaty pieniężne. Zgodnie z przepisami art. 623 k.p.c. w zw. z art. 688 k.p.c. różnice pomiędzy wartością (sumą wartości) składników majątkowych przyznanych spadkobiercom a wartością udziałów w majątku podlegającym podziałowi wyrównuje się przez dopłaty pieniężne.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy uprawnionymi do otrzymania dopłat są M. R. oraz M. K. (1). Zobowiązanymi do uiszczenia dopłat są K. K. (1) i A. F. K. (1).

Brak jest podstawy prawnej, która uzasadniałaby solidarne uprawnienie do otrzymania dopłat przez osoby uprawnione. Brak jest również podstawy prawnej, która uzasadniałaby solidarny obowiązek osób zobowiązanych do uiszczenia dopłat.

W związku z powyższym każda z osób zobowiązanych do uiszczenia dopłat jest zobowiązana uiścić proporcjonalną część dopłaty na rzecz każdej osoby uprawnionej, a każda z osób uprawnionych do otrzymania dopłat jest uprawniona do otrzymania proporcjonalnej części swojej dopłaty od każdej osoby zobowiązanej.

W rozpoznawanej sprawie suma dopłat, jakie powinny uiścić osoby zobowiązane (K. K. (1) i A. F.-K.), wynosi **194896,92 zł**.

$$156196,46 \text{ zł} + 38700,46 \text{ zł} = 194896,92 \text{ zł}$$

M. R. jest uprawniona do otrzymania dopłat w łącznej kwocie **6123,04 zł**.

K. K. (1) powinna uiścić na rzecz M. R. dopłatę w kwocie **4907,19 zł**.

$(156196,46 \text{ zł} : 194896,92 \text{ zł}) \cdot 6123,04 \text{ zł} = 4907,19 \text{ zł}$

A. F.-K. powinna uiścić na rzecz M. R. dopłatę w kwocie **1215,85 zł**.

$(38700,46 \text{ zł} : 194896,92 \text{ zł}) \cdot 6123,04 \text{ zł} = 1215,85 \text{ zł}$

M. K. (1) jest uprawniony do otrzymania dopłat w łącznej kwocie **188773,88 zł**.

K. K. (1) powinna uiścić na rzecz M. K. (1) dopłatę w kwocie **151289,27 zł**.

$(156196,46 \text{ zł} : 194896,92 \text{ zł}) \cdot 188773,88 \text{ zł} = 151289,27 \text{ zł}$

A. F.-K. powinna uiścić na rzecz M. K. (1) dopłatę w kwocie **37484,61 zł**.

$(38700,46 \text{ zł} : 194896,92 \text{ zł}) \cdot 188773,88 \text{ zł} = 37484,61 \text{ zł}$

W związku z powyższym, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy postanowił zmienić częściowo zaskarżone postanowienie:

1) w punkcie XII w ten sposób, że zasądzić od K. K. (1):

a) na rzecz M. R. kwotę 4907,17 zł tytułem dopłaty, płatną w terminie do dnia 31 grudnia 2016 roku z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na wypadek uchybienia terminowi płatności,

b) na rzecz M. K. (1) kwotę 151289,27 zł tytułem dopłaty, płatną w terminie do dnia 31 grudnia 2016 roku z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na wypadek uchybienia terminowi płatności,

2) w punkcie XIII w ten sposób, że uchylić zawarte tam rozstrzygnięcie,

3) w punkcie XIV w ten sposób, że zasądzić od A. F. K. (1):

a) na rzecz M. R. kwotę 1215,85 zł tytułem dopłaty, płatną w terminie do dnia 31 grudnia 2016 roku z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na wypadek uchybienia terminowi płatności,

b) na rzecz M. K. (1) kwotę 37484,61 zł tytułem dopłaty, płatną w terminie do dnia 31 grudnia 2016 roku z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na wypadek uchybienia terminowi płatności.

Sąd Okręgowy, jako sąd drugiej instancji, zmienił nie tylko rozstrzygnięcie zawarte w punkcie XIV, wyraźnie wskazane, jako objęte zakresem zaskarżenia, ale również rozstrzygnięcia zawarte w punktach XII i XIII. Wszystkie wskazane rozstrzygnięcia dotyczą tego samego zagadnienia, a mianowicie wysokości dopłat związanych z działem spadku po H. K.. Rozstrzygnięcia te stanowią jedną całość pod względem prawnym oraz funkcjonalnym, ściśle związaną z działem spadku, i jako takie są objęte zasadą integralności orzeczeń działowych, która oznacza w tym wypadku, że obniżenie wysokości dopłaty, zasądzonej od osoby wnoszącej apelację na rzecz oznaczonej osoby uprawnionej, musi skutkować odpowiednią zmianą dopłat zasądzonych od innych zobowiązanych, a tym samym odpowiednią zmianą dopłat na rzecz osób uprawnionych.

÷

Na podstawie art. 212 § 3 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. Sąd Okręgowy oznaczył terminy płatności dopłat oraz odsetki za opóźnienie na wypadek uchybienia terminowi płatności.

Postępowanie w rozpoznawanej sprawie trwało ponad dziewięć i pół roku, w związku z czym Sąd Okręgowy uznał, że terminy płatności dopłat nie mogą być odległe. Sposób podziału majątku spadkowego i majątku wspólnego był

w rozpoznawanej sprawie bezsporny. Niekwestionowana była również ostatecznie wartość składników majątkowych podlegających podziałowi. Kwestionowana była w istocie wartość darowizny na rzecz A. F. K. (1), podlegającej zaliczeniu na schedę spadkową.

Osoby zobowiązane do uiszczenia dopłat miały więc obiektywne podstawy do przyjęcia, że mogą zostać obciążone obowiązkiem uiszczenia znacznych kwot tytułem dopłat, chociaż ostateczna wysokość tych kwot nie była jeszcze im znana.

Dodatkowo należy wskazać, że po uprawomocnieniu się postanowienia co do istoty sprawy możliwe będzie dokonanie potrąceń wzajemnych należności zasądzonych tym postanowieniem przez osoby, na rzecz których należności te zostały zasądzone.

*

W pozostałej części apelacja wnioskodawczyni jest bezzasadna i w związku z tym podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Poza zakresem, w którym Sąd Okręgowy dokonał ustaleń faktycznych odmiennych od ustaleń Sądu pierwszej instancji, ustalenia tego ostatniego Sądu są prawidłowe. Wprawdzie w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia występują liczne oczywiste omyłki, mające postać błędów pisarskich, jednak nie uniemożliwiają one odczytanie właściwej treści uzasadnienia.

÷

Nie jest uzasadniony zarzut sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, podniesiony w punkcie II części wstępnej apelacji.

Powyższą ocenę należy uzupełnić o przypomnienie, że zarzut sprzeczności istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego ma rację bytu wówczas, gdy zachodzi sprzeczność pomiędzy ustaleniami faktycznymi sądu a dowodami, które sąd ten uznał za wiarygodne. W sytuacji, gdy określony dowód czy dowody nie zostały uznane przez sąd za wiarygodne, a strona lub uczestnik postępowania uważa, że ocena ta nie jest trafna i, że dowody te powinny stanowić podstawę ustaleń faktycznych w danej sprawie, podnoszenie zarzutu sprzeczności ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego jest bezprzedmiotowe, gdyż sprzeczność taka w rzeczywistości nie zachodzi. W takiej sytuacji zarzuty strony lub uczestnika postępowania powinny dotyczyć przebiegu postępowania dowodowego lub oceny dowodów. W przypadku uznania takich zarzutów za zasadne odmienna ocena materiału dowodowego przez sąd drugiej instancji może prowadzić do odmiennych ustaleń faktycznych niż dokonane przez sąd pierwszej instancji. Odmienne ustalenia faktyczne nie są wówczas wynikiem przyjęcia, że zachodziła sprzeczność pomiędzy zebraniem materiałem a przeprowadzonymi dowodami, ale są konsekwencją uznania za wiarygodne tych dowodów, które nie stanowiły podstawy ustaleń sądu pierwszej instancji, gdyż zostały uznane przez ten sąd za niewiarygodne lub też nie zostały przyjęte za podstawę ustaleń z innych przyczyn.

Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń co do tego, że K. K. (1) nie uzyskała rzeczywistych pożytków, których wartość podlegałaby rozliczeniu pomiędzy spadkobierców żądających takiego rozliczenia.

Trafne jest stanowisko Sądu pierwszej instancji co do charakteru prawnego dopłat bezpośrednich, które nie mogą być uznane za pożytki rzeczy lub pożytki prawa w znaczeniu określonym przez przepisy Kodeksu cywilnego.

Bez znaczenia są argumenty apelacji odwołujące się do twierdzeń świadka P. G. co do tego, kto opłacał podatek od rolny od nieruchomości spadkowych. Wnioskodawczyni nie zaskarżyła rozstrzygnięć zawartych w punktach VIII, XIX i XX postanowienia z dnia 16 września 2015 roku, które dotyczą żądania K. K. (1) zwrotu wydatków poniesionych na zapłatę zobowiązań podatkowych i z tytułu ubezpieczenia mienia. Rozstrzygnięcia te nie są objęte zasadą integralności

działowych, a w związku z tym nie mogą być zmienione lub uchylone przez sąd drugiej instancji, nawet jeżeli zmianie podlegałyby rozstrzygnięcia dotyczące sposobu podziału, czy też wysokości spłat lub dopłat.

Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych dotyczących wysokości i daty zapłaty przez H. K. należności z tytułu spłaty na rzecz siostry – M. G. (1) oraz źródła pochodzenia środków, które zostały przeznaczone na sfinansowanie tej spłaty (k. 1400).

Sąd Rejonowy prawidłowo również uznał, że na spłatę nie mogły być przeznaczone środki uzyskane przez H. K. ze sprzedaży nieruchomości stanowiących jego majątek odrębny, gdyż sprzedaż miała miejsce już po uiszczeniu spłaty na rzecz M. G. (1).

W dniu 21 marca 1994 roku H. K. sprzedał nieruchomości oznaczone jako działki numer (...), o łącznej powierzchni 80 a, za cenę 10000000 zł (starych) (k. 693-694).

W dniu 3 września 1997 roku H. K. sprzedał nieruchomości oznaczone jako działki numer (...), o łącznej powierzchni 13 a, za cenę 500 zł (k. 691-692).

W rozpoznawanej sprawie brak jest dowodów, w szczególności dowodów uznanych za wiarygodne, które wskazywałyby, że środki pochodzące ze sprzedaży wskazanych wyżej nieruchomości włączone zostały przez H. K. do majątku wspólnego, jako rekompensata za środki, które wyszły z tego majątku na pokrycie zobowiązań H. K. z tytułu spłaty na rzecz M. G. (1).

Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że brak jest dowodów, które wskazywałyby, że kwoty uzyskane przez H. K. tytułem ceny sprzedaży rekompensowały w sensie ekonomicznym kwoty zapłacone na rzecz M. G. (1). Lata dziewięćdziesiąte XX wieku to okres stosunkowo wysokiej inflacji. W szczególności należy wskazać, że kwota 500 zł (odpowiednik przed denominacją kwoty 5000000 zł) zapłacona w dniu 3 września 1997 roku, miała istotnie mniejszą wartość ekonomiczną niż ta sama kwota w dniu 21 marca 1994 roku. Zwrócić należy uwagę, że przeciętne miesięczne wynagrodzenie w trzecim kwartale 1993 rok wynosiło 4000000 zł (przed denominacją), natomiast w trzecim kwartale 1997 roku wynosiło 1078,65 zł (po denominacji), a więc 2,6 razy więcej.

*

Na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy postanowił stwierdzić, że wnioskodawczyni i uczestnicy ponoszą koszty postępowania odwoławczego związane ze swoim udziałem w sprawie.

Apelacja wnioskodawczyni została uwzględniona tylko częściowo. W wyniku rozpoznania tej apelacji nie można uznać, że wnioskodawczyni albo ktokolwiek z uczestników jest osobą, której wnioski co do zakresu uwzględnienia lub oddalenia apelacji zostały w całości lub w przeważającej części uwzględnione lub oddalone (art. 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

W związku z tym Sąd Okręgowy uznał, że zarówno wnioskodawczyni, jak i uczestnicy, powinni ponosić wyłącznie koszty postępowania odwoławczego związane ze swoim udziałem w sprawie.

*

Z tych wszystkich względów i na podstawie powołanych wyżej przepisów Sąd Okręgowy orzekł jak w postanowieniu.

Anna Podolska-Kojtych Dariusz Iskra Krzysztof Niezgoda

1 W tym miejscu znajduje się w uzasadnieniu oczywista omyłka co do oznaczenia imienia K. K. (1).

2 Przytoczono dosłowne brzmienie zarzutów i wniosków apelacyjnych oraz sformułowania określającego zakres zaskarżenia postanowienia.

3 Por.: wyrok SN z dnia 15 maja 2001 roku, I CKN 350/00, Lex nr 52667; postanowienie SN z dnia 4 października 2002 roku, III CZP 62/02, OSN C 2004, z. 1, poz. 7; wyrok z dnia 11 marca 2004 roku, V CK 328/03, Lex nr 183779; wyrok SN z dnia 14 lipca 2004 roku, IV CK 544/03, Lex nr 116591; wyrok SN z dnia 24 czerwca 2005 roku, V CK 704/04, Lex nr 180875; wyrok SN z dnia 25 sierpnia 2004 roku, I PK 22/03, OSN P 2005, z. 6, poz. 80; uchwała SN z dnia 31 stycznia 2008 roku, III CZP 49/07, OSN C 2008, z. 6, poz. 55.